

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอพยพแรงงานจากประเทศด้อยพัฒนาไปแสวงหางานทำในประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูงกว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ข้อมูลองค์การผู้อพยพระหว่างประเทศระบุว่าแรงงานต่างด้าวทั่วโลกเพิ่มขึ้นมากในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากมีรายได้รูปเงินตราต่างประเทศจากแรงงานที่ออกไปทำงานต่างประเทศ ซึ่งถือเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศเหล่านั้น ธนาคารโลกระบุว่าในปี 2544 ครอบครัวแรงงานต่างด้าวประเทศกำลังพัฒนา ได้รับเงินจากการออกไปขายแรงงานกว่า 7.23 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในแต่ละปี แรงงานต่างด้าวจึงมีความสำคัญทั้งกับประเทศบ้านเกิดของแรงงาน และประเทศที่แรงงานไปทำงาน (โครงการรณรงค์เพื่อแรงงานไทย อ้างถึงในผู้จัดการรายวัน, 13 ก.ย. 2547) การย้ายถิ่นข้ามพรมแดนไปมาระหว่างประชาชน 4 ประเทศที่พรมแดนไทย-ลาว ไทย-กัมพูชา ไทย-มาเลเซีย และไทย-พม่า เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (อดิสร เกิดมงคล, 2550) ซึ่งการย้ายถิ่นในปัจจุบันเป็นผลมาจากการเปิดเสรีทางการค้า การลงทุนของประเทศที่มีความต้องการแรงงาน

สำหรับประเทศพม่าปัจจัยในการย้ายถิ่นนับเป็นประเทศที่แตกต่างจากประเทศอื่นๆ ที่สำคัญที่สุดคือปัจจัยทางด้านการเมือง สงคราม และนโยบายรัฐบาลที่เร่งให้เกิดวิกฤต ทั้งวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศและวิกฤตของครอบครัว ซึ่งผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่คือผู้ลี้ภัยทางเศรษฐกิจ (economic refugees) ผู้ตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ (trafficked persons) ผู้พลัดถิ่น (displaced people) และผู้ลี้ภัยทางการเมือง (political asylum seekers) มีจำนวนรวมกันประมาณหนึ่งล้านคน (พรสุข เกิดสว่างและคณะ, 2540) จะเห็นได้ว่าปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้แรงงานพม่าจำเป็นต้องโยกย้ายถิ่นที่อยู่ ผู้ย้ายถิ่นมีชาติพันธุ์ ภาษาพูดแตกต่างกัน และเดินทางมาจากพื้นที่ทั่วประเทศพม่า ผู้อพยพเหล่านี้มีประสบการณ์ชีวิตร่วมกันอย่างหนึ่งคือการเผชิญกับความกลัวและความรุนแรงนานารูปแบบที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในทุกๆ มิติ ความรุนแรงเกือบตลอดชีวิตของผู้อพยพแต่ละคนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญเด่นชัดที่ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพทั้งทางกายและจิต รวมทั้งพฤติกรรมการดูแลตนเอง สภาพชีวิตก่อนเดินทางออกจากประเทศพม่า ผู้อพยพได้รายงานถึงความรุนแรงต่างๆ ที่รัฐบาลทหารกระทำต่อประชาชนโดยทั่วไป และสำหรับกลุ่มผู้อพยพที่เป็นชนกลุ่มน้อยต้องเผชิญชะตากรรมที่โหดร้ายทารุณมากขึ้นไปอีก โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่ยังคงมีการสู้รบกันอยู่ เมื่ออยู่ในประเทศไทยสภาพความรุนแรงที่ต้องเผชิญมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากสภาพที่เป็นผู้เข้าเมืองผิดกฎหมาย จึงอาจถูกจับกุมและถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานได้ง่าย และมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกละเมิดสิทธิจากนายจ้าง หรือเสี่ยงต่อสภาพความไม่ปลอดภัยในที่ทำงานซึ่งเกิดขึ้นในหลากหลายรูปแบบ เช่น ถูกโกงค่าแรง

ได้รับบาดเจ็บตั้งแต่เล็กน้อย สาทัส พิกการจนถึงแก่ชีวิต ที่สำคัญคือผู้อพยพหญิงเสี่ยงต่อการกระทำรุนแรงทางเพศทั้งจากเจ้าหน้าที่รัฐ นายจ้าง และเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2543)

ในปี 2547 มีแรงงานข้ามชาติมารายงานตัวตามมติ ครม.จำนวน 1,284,920 คน แต่ได้รับการจดทะเบียน 847,630 คน ลดลงเป็นลำดับเรื่อยมา ทั้งๆ ที่ความต้องการแรงงานกลับเพิ่มมากขึ้น ในปี 2550 มีแรงงานข้ามชาติมาขึ้นทะเบียนเพียงประมาณ 500,000 คน ซึ่งทำให้น่าเป็นห่วงถึงอนาคตการจัดการปัญหาแรงงานข้ามชาติของรัฐ สุรพงษ์ กองจันทึก (2550 อ้างถึงใน กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะสถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2550)

จะเห็นได้ว่าความต้องการแรงงานต่างด้าวระดับล่าง ที่ได้รับอนุญาตให้แรงงานข้ามชาติทำงานเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี 2549 ประเทศไทยขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร จึงต้องอาศัยแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงาน เนื่องจากแรงงานไทยส่วนใหญ่เคลื่อนย้ายสู่ภาคอุตสาหกรรม สำหรับแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย จำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่แรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายหมายถึงคนต่างชาติที่เข้ามาทำงานโดยได้รับใบอนุญาตทำงาน (work permit) ส่วนใหญ่เข้ามาประกอบอาชีพ นักวิชาการ (Research worker) และผู้เชี่ยวชาญ (Expert หรือ Specialist) และแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายหมายถึงชาวต่างชาติที่เข้ามาในไทย ทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ (unskilled labour) และเป็นแรงงานระดับล่าง เช่น กรรมกรก่อสร้าง ประมง กรรมกรในโรงงาน คนรับใช้ในบ้าน คนงาน แปลงเพาะปลูก เป็นต้น (สุรียพร พันพิงและคณะ, 2547)

อย่างไรก็ตามผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมไทย เกี่ยวกับการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมาย โดยเฉพาะแรงงานฝีมือ จะถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีสู่แรงงานไทย ก่อเกิดการพัฒนาศักยภาพ และมีขีดความสามารถ แรงงานไทยโดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เพราะแรงงานเหล่านี้เชี่ยวชาญและมีความสามารถ อย่างไรก็ตาม แรงงานต่างด้าวถ้าทำงานอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน อาจส่งผลกระทบคือการแย่งงานจากแรงงานไทยได้ และสำหรับการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายก่อให้เกิดผลกระทบในประเทศไทยหลายด้าน ดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ ทำให้โครงสร้างอัตราค่าจ้างขั้นต่ำชะลอตัว และไม่สอดคล้องกับภาวะตลาด เนื่องจากนายจ้างสามารถจ้างแรงงานต่างด้าวได้ในงานที่แรงงานไทยไม่ทำในอัตราต่ำกว่าแรงงานไทย การกีดกันการค้า ผู้ประกอบการใช้แรงงานต่างด้าว ซึ่งค่าจ้างถูกกว่าแรงงานไทย มีผลกระทบต่อการส่งสินค้าออกของประเทศ ประเด็นดังกล่าวเป็นข้ออ้างกีดกันส่งสินค้า ส่งออกประเทศกำลังพัฒนา และเกิดการแย่งงานแรงงานไทย ผู้ประกอบการมีอำนาจต่อรองสูงขึ้น เพราะสามารถใช้แรงงานต่างด้าวที่มีความอดทนมากกว่า และควบคุมดูแลมากกว่าแรงงานไทย ทำให้การสูญเสียงบประมาณภาครัฐ ทั้งทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ดูแลแรงงานต่างด้าว ที่ถูกจับกุมและเสียค่าใช้จ่ายส่งกลับ 2) ผลกระทบด้านสังคมเมื่อแต่งงานข้ามชาติ เด็กที่เกิดมาต้องเผชิญปัญหาสุขภาพ การศึกษา และสถานภาพทางสังคม ปัญหาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน 3) ผลกระทบด้านการเมือง อาจทำให้เกิดปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศหากมีจำนวนมาก ซึ่งอาจก่อความไม่สงบภายในประเทศได้ หากรัฐบาลไทยดำเนินการขึ้น

เด็ดขาดกับแรงงานเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2543)

จังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน มีโรงงานอุตสาหกรรม ในเขตพื้นที่จำนวน 17 แห่ง ประกอบไปด้วย โรงงานผลิตเบียร์ ผลิตแป้งมันสำปะหลัง ผลิตน้ำตาล ผลิตแหวน ด้ายยัด ดัดเย็บเสื้อผ้า ผลิตรองเท้า ผลิตเครื่องปั้นดินเผาผลิตเยื่อกระดาษ ผลิตน้ำตาล ผลิตสุรา ผลิตเอทานอล เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง ผลิตเชือก ผลิตอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ (สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดขอนแก่น, 2550) จากสภาวะเศรษฐกิจ สังคม ชุมชนของท้องถิ่น ที่มีความต้องการแรงงาน ในอัตราที่เพิ่มมากขึ้น และมีอัตราการจ้างงานที่สูง นับว่าเป็นปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันให้แรงงานอพยพพม่ามาทำงานในพื้นที่อีสานนครของภาคอีสาน ประกอบกับความคาดหวังในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น มีความปลอดภัยทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจที่ดี มีผลต่อการดำเนินชีวิตในครอบครัว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจำนวนแรงงานต่างด้าว ณ เมษายน 2552 มีแรงงานพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองได้รับการผ่อนผันตามมติ ครม. ทำงานในตำแหน่งกรรมกร ลักษณะงานที่ทำงาน คือผลิตอวน จำนวน 564 คน และตำแหน่งงานผู้รับใช้ในบ้าน ลักษณะงานที่ทำคือดูแลบ้าน ทำอาหาร จำนวน 7 คน (กรมการจัดหางาน, 2552)

อย่างไรก็ตามแรงงานพม่าที่โยกย้ายถิ่นฐานบ้านเกิดมาทำงานในประเทศไทย ถึงแม้ว่าจะมีผลกระทบกับแรงงานคนไทย แต่ก็เชื่อว่าจะทำให้คนไทยไม่มีงานทำเพราะอาชีพที่แรงงานพม่าทำนั้น ส่วนมากเป็นอาชีพที่คนไทยไม่นิยมทำเพราะถือเป็นงานที่ต้องใช้กำลังกายมาก และได้รับค่าตอบแทนน้อย ดังนั้นแรงงานพม่าก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจของไทยเดินหน้าได้ เช่น โรงงานผลิตอาหารทะเล โรงงานที่เกี่ยวกับการตัดเย็บ กรรมกรก่อสร้าง งานรับใช้ในบ้าน เป็นต้น ซึ่งถ้ามองภาพรวมแล้ว ถ้าไม่มีแรงงานพม่าที่ถือว่าเป็นแรงงานระดับล่างเข้ามาทำงานให้กับธุรกิจประเภทดังกล่าว การค้าขายส่งออกธุรกิจที่ผู้ประกอบการหวังกำไรมากกว่า และลดต้นทุนในเรื่องค่าตอบแทนนั้นเป็นการบริหารงานของผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการ ซึ่งก็ถือได้ว่าเป็นผลดีต่อการส่งออกสินค้าให้กับประเทศไทยและช่วยให้เศรษฐกิจในภาพดีขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าวผู้ศึกษามีความต้องการที่จะศึกษาเรื่องแรงงานอพยพพม่าจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน โดยจะศึกษาว่าสาเหตุการย้ายถิ่นของแรงงานพม่ามาจากเรื่องอะไร ช่องทางจากการย้ายถิ่นจากต้นทางถึงปลายทางมีลักษณะใด บริบทชีวิตของแรงงานพม่าอพยพมาทำงานในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน มีการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างไร ซึ่งจากการทบทวน วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่พบว่ามีนักวิชาการ นักวิจัยท่านใดดำเนินการทำวิจัยในเรื่องนี้มาก่อน ประกอบกับผู้ศึกษามองเห็นความสำคัญในการย้ายถิ่นของแรงงานพม่ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และรับจ้างทั่วไป ในพื้นที่นี้ ซึ่งเหตุผลที่ผู้ประกอบการในท้องถิ่นส่วนใหญ่ มีความต้องการแรงงานในอัตราที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ปัจจัยอย่างหนึ่งคือท้องถิ่นเองก็มีอัตราการจ้างงานที่สูงเช่นเดียวกัน จึงทำให้ผู้ศึกษาคาดหวังว่าจะทำให้ทราบการดำเนินชีวิตประจำวันในสถานที่ทำงานและนอกสถานที่ทำงานของแรงงานพม่า และสามารถนำผลจากการทำวิจัยไปกำหนดแนวทาง และกำหนดนโยบายในการใช้แรงงานข้ามชาติในสถานประกอบการ

และร่วมกับได้รับการแก้ไขปัญหในด้านการดำรงชีวิตของแรงงานต่างตัวในระดับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

2. คำถามการวิจัย

สาเหตุการย้ายถิ่นของแรงงานพม่ามาจากเรื่องอะไร ช่องทางจากการย้ายถิ่นจากต้นทางถึงปลายทางมีลักษณะใด บริบทชีวิตของแรงงานพม่าอพยพมาทำงานในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน มีการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 ศึกษาสาเหตุของแรงงานพม่าอพยพมาทำงานในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน

3.2 ศึกษาช่องทางในการเดินทางของแรงงานพม่าอพยพมาทำงานในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน

3.3 ศึกษาบริบทชีวิตของแรงงานพม่ามีการดำเนินชีวิตประจำวันในสถานที่ทำงานและนอกสถานที่ทำงานของแรงงานพม่าในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยเรื่องแรงงานอพยพพม่าในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน เป็นการศึกษาถึงสาเหตุการย้ายถิ่นของแรงงานพม่ามาจากเรื่องอะไร ช่องทางจากการย้ายถิ่นจากต้นทางถึงปลายทางมีลักษณะใด บริบทชีวิตของแรงงานพม่าอพยพมาทำงานในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน มีการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างไร ซึ่งในสภาวะเศรษฐกิจ สังคม ชุมชนของท้องถิ่น ที่มีความต้องการแรงงานในอัตราที่เพิ่มมากขึ้น และมีอัตราการจ้างงานที่สูง นับว่าเป็นปัจจัยดึงดูดให้แรงงานอพยพพม่ามาทำงานในพื้นที่ของภาคอีสาน ปัจจัยผลักดันจากภายในประเทศคือปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมืองทำให้ผู้อพยพมีความคาดหวังในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น มีความปลอดภัยในชีวิตซึ่งอาจจะส่งผลให้ครอบครัวมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยเลือกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากในเขตอำเภอเมือง มีแรงงานพม่าอพยพมาขายแรงงานเป็นจำนวนมากที่ทำงานในตำแหน่งกรรมกร ลักษณะงานที่ทำงาน คือผลิตอวน จำนวน 1,600 กว่าคน กระจายทำงานตามโรงงานต่างๆ ที่ผลิตอวน ตาข่าย ตัดเย็บเสื้อผ้า ผลิตรองเท้า โดยเลือกแบบเจาะจงมาจำนวน 30 คน ซึ่งแรงงานพม่าที่มาทำงานมีลักษณะการทำงานในหลายรูปแบบแตกต่างกันคือ รับจ้างภาคการเกษตร รับจ้างทั่วไป งานก่อสร้างที่เคลื่อนย้ายไปตามพื้นที่ต่างๆ ซึ่งผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรงกับกลุ่มเป้าหมายและใช้การทักาะสังเกตร่วม

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานประกอบการในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสานที่ประกอบกิจการในด้านอุตสาหกรรม มีจำนวน 17 แห่ง ประกอบไปด้วย โรงงานผลิตเบียร์ ผลิตแป้งมันสำปะหลัง ผลิตน้ำอัดลม ผลิตแหวน ดาข่าย ตัดเย็บเสื้อผ้า ผลิตรองเท้า ผลิตเครื่องปั้นดินเผาผลิตเยื่อกระดาษ ผลิตน้ำตาล ผลิตสุรา ผลิตเอทานอล เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง ผลิตเชือก ผลิตอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์

4.3 หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์

การศึกษาครั้งนี้มีหน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ แรงงานพม่า โดยมีปัจเจกบุคคลเป็นตัวแทนของกลุ่ม

4.4 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

แรงงานพม่าที่ทำงานในสถานประกอบการแห่งหนึ่ง ในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบช่องทางในการเดินทางของแรงงานพม่าอพยพมาทำงานในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน

5.2 ทำให้ทราบสาเหตุการอพยพมาทำงานในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน

5.3 ทำให้ทราบบริบทการดำเนินชีวิตประจำวันของแรงงานพม่าในสถานที่ทำงานและนอกสถานที่ทำงาน ซึ่งสามารถนำผลจากการทำวิจัยครั้งนี้ไปกำหนดแนวทาง และกำหนดนโยบายในการใช้แรงงานข้ามชาติในสถานประกอบการ พร้อมกับสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสิทธิขั้นพื้นฐานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 ในระดับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

5.4 ทำให้ทราบผลกระทบเรื่องปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานต่างด้าว และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างนายจ้างกับแรงงานต่างด้าว

6. นิยามศัพท์

แรงงานอพยพ หมายถึง แรงงานพม่าที่เคลื่อนย้ายออกจากถิ่นฐานบ้านเรือนของตนเป็นเวลานานซึ่งมีสาเหตุมาจากประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ เสรีภาพในการสื่อสาร ศาสนา และการละเมิดสิทธิมนุษยชนของแรงงานพม่า

ประเภทกิจการ คือ ประเภทกิจการที่มีการใช้แรงงานพม่าที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย ได้แก่ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตทำงานประเภทตลอดชีพ ประเภทชั่วคราว และประเภทตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนและกฎหมายอื่น และแรงงานพม่าที่เข้าเมืองไม่ถูกกฎหมาย

การจ้างงาน หมายถึง การจ้างบุคคลใดบุคคลหนึ่งทำงาน โดยผู้ว่าจ้างต้องให้ค่าตอบแทนแก่ผู้ถูกว่าจ้างให้ทำงานนั้น

การดำเนินชีวิต หมายถึง การปฏิบัติเป็นประจำในช่วงเวลาทำงาน และหลังเลิกจากการทำงาน

สถานที่ทำงาน หมายถึง สถานที่ทำงานโดยผู้ว่าจ้างได้ใช้แรงงานพม่าทำงาน และได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้าง

นอกสถานที่ทำงาน หมายถึง บริเวณที่อยู่อาศัยร่วมกันเป็นชุมชนในที่พักของแรงงานพม่า หลังจากเลิกจากการทำงาน หรือที่พักอาศัยในชุมชนท้องถิ่นใกล้กับสถานที่ทำงาน

ในสถานที่ทำงาน หมายถึง บริเวณที่ทำงานของแรงงานพม่าในที่ทำงาน และอาศัยร่วมกันเป็นชุมชนในที่พักบริเวณที่ใกล้เคียงสถานที่ทำงาน หลังจากเลิกจากการทำงาน

7. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องแรงงานอพยพพม่าในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน ผู้ศึกษาได้ค้นคว้ารวบรวมแนวคิดทฤษฎี งานวิจัย บทความ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาและกำหนดกรอบแนวความคิดในการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

7.1 แนวคิดที่เกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ว่าระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เชื่อมโยงและพึ่งพิงกับต่างประเทศนั้น ประเทศไทยก็ถือว่าได้รับผลเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ จากการประมวลผลการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ด้วยพลังแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) การศึกษาและคาดการณ์ของนักวิชาการ นักวิจัย หลายท่านได้ข้อสรุปถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เป็นประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะโลกาภิวัตน์ (globalization) ที่พัฒนาการติดต่อสื่อสารการคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ แสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจ และรัฐบาลทั่วทั้งโลก อาจจะกล่าวได้ว่าโลกาภิวัตน์เกิดจากสี่รูปแบบพื้นฐานของการเคลื่อนย้ายทุนในเศรษฐกิจโลกโดยสี่การเคลื่อนย้ายของทุนที่สำคัญคือ:

ทุนมนุษย์ (เช่น แรงงานข้ามชาติ การอพยพเข้าเมือง การย้ายถิ่น การอพยพจากถิ่นฐานเดิม)

ทุนการเงิน (เช่น การลดดอกเบี้ย การช่วยเหลือด้านการเงิน ลดหนี้ เพิ่มสินเชื่อ และการกู้ยืม ขยายระยะเวลาผ่อนชำระหนี้เพิ่มขึ้น ฯลฯ)

ทุนทรัพยากร (เช่น พลังงาน ไฟฟ้า น้ำ โลหะ สินแร่ ไม้ ฯลฯ)

ทุนอำนาจ (เช่น การเมือง การปกครอง ความมั่นคงในระดับประเทศ และต่างประเทศ ฯลฯ)

ดังนั้น ผู้ศึกษามองว่าโลกาภิวัตน์ (globalization) ที่พัฒนาการติดต่อสื่อสารการคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน ทำให้พฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความรวดเร็วของการสื่อสารและค่านิยมที่เปลี่ยนไปของบุคคล และกลุ่มแรงงานพม่าก็เช่นเดียวกันถึงแม้ว่าระดับการศึกษาหรือภาษาที่เขาใช้กันจะไม่ใช่ภาษาที่รู้จักมากนัก แต่ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึง ก็ทำให้การสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้

แรงงานข้ามชาติเหล่านี้มีการติดต่อกันได้อย่างทั่วถึงแม้ว่าพวกเขาและเธอจะอยู่กันคนละเขตพื้นที่ก็สามารถพูดคุยกันได้ผ่านระบบโทรศัพท์มือถือ และยังมีผลกระทบด้านอื่นๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงลักษณะประชากร (The New Demographics) ภาระงบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้น การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว (Mobility of Labour) โดยเฉพาะแรงงานฝีมือหรือแรงงานที่มีความรู้ (Skilled Labor/Knowledge Labor) ซึ่งเป็นที่ต้องการและมีบทบาทมากในระบบเศรษฐกิจ ในทางตรงกันข้าม จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะต่ำไปยังประเทศกำลังพัฒนาเพื่อลดจำนวนแรงงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงในค่านิยม และพฤติกรรมของประชากรทำให้ตลาดเปลี่ยนแปลงเร็ว จำเป็นที่ผู้ผลิตจะต้องมีความพร้อมรับการปรับเปลี่ยนโดยต้องพร้อมในการที่จะคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ (Innovation) และใช้ความรู้ที่เกิดจากการสังสมของประสบการณ์และภูมิปัญญา มารองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นต้น

7.2 ทฤษฎีการย้ายถิ่น

ผู้ศึกษาได้รวบรวมและวิเคราะห์ประเภทของการย้ายถิ่นมี 2 ประเภท คือ

- 1) การย้ายถิ่นภายในประเทศ เป็นการย้ายถิ่นภายในอาณาเขตประเทศ และระหว่างอาณาเขตระดับย่อย ซึ่งในระดับย่อยนั้นหมายความว่า ระดับ ตำบล อำเภอ จังหวัด ถึงระดับภูมิภาค
- 2) การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ เป็นการย้ายถิ่นจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นการย้ายไปอยู่แบบถาวรหรือแบบชั่วคราวก็ได้

7.2.1 ทฤษฎีการย้ายถิ่น

ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีต่างนักวิชาการ นักวิจัยหลากหลายสาขาวิชา เพื่อสรุปในเรื่องการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติ ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน พอจะสรุปได้ดังนี้

ทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Ernst Georg Ravenstien (1885 อ้างถึงในศุภวัณย์ พลายน้อย และเนาวรัตน์ พลายน้อย, 2529) สรุปได้ว่า กฎการย้ายถิ่น (The laws of migration) มีสาระสำคัญดังนี้คือ

1. กระแสการย้ายถิ่นหลักแต่ละราย จะมีกระแสการย้ายถิ่นย้อนกลับ
2. ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง มีโอกาสที่จะย้ายน้อยกว่าผู้ที่อยู่ในชนบท
3. ผู้หญิงจะย้ายถิ่นมากกว่าผู้ชายในระยะทางใกล้ๆ
4. เมื่อมีการพัฒนาทางเทคโนโลยี และการพัฒนาด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น เป็นปัจจัยให้เกิดการย้ายถิ่น
5. สภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่น

ทฤษฎีนี้เห็นว่า การย้ายถิ่นเกิดขึ้นเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นในพื้นที่ยากจน ไปสู่พื้นที่ที่ให้โอกาสทางเศรษฐกิจ ที่จะทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

ทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Everett S. Lee (Theory Migration)

ได้พัฒนาทฤษฎีการย้ายถิ่นของตน ตามแนวความคิดของ Ravenstien โดยมีสาระดังนี้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นมีอยู่ 4 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่แหล่งต้นทาง
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ของถิ่นปลายทาง
3. อุปสรรคที่แทรกอยู่ระหว่างถิ่นต้นทางและถิ่นปลายทาง และ
4. ปัจจัยส่วนบุคคล

ทฤษฎีการย้ายถิ่นของ Lee เป็นแนวคิดรวมๆ ที่อธิบายปรากฏการณ์ด้านการย้ายถิ่น โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูดที่นำมาสู่การย้ายถิ่น

ทฤษฎีการย้ายถิ่นในสังคมทวิลักษณ์ (Dual Societies) ของ

Lewis-Fei-Ranis

เป็นแนวคิดเกี่ยวกับแรงงานล้นเกิน โดยพิจารณาว่า เศรษฐกิจของประเทศด้อยพัฒนา ประกอบด้วย 2 สาขา คือ 1) สาขาเกษตรกรรมยังชีพ ซึ่งมีผลิตภาพต่ำมาก แต่ขณะเดียวกัน ก็จะมีแรงงานล้นเกินเกิดขึ้น และ 2) สาขาอุตสาหกรรมในเมือง ซึ่งมีผลิตภาพสูง จะรับเอาแรงงานล้นเกินจากชนบทเข้ามาทำงานในเมือง ประกอบกับการพัฒนาอุตสาหกรรม และค่าจ้างในเมืองที่สูงกว่า เป็นแรงจูงใจทำให้แรงงานจากชนบท ย้ายเข้ามาทำงานในเมือง

ทฤษฎีความคาดหวังในรายได้ (An expected income' model of rural-urban Migration)

โดย Sjaastad (1962 อ้างถึงใน ศุภวัณย์ พลายน้อย และเนาวรัตน์ พลายน้อย, 2529) และ Schultz ที่กล่าวว่า การย้ายถิ่น เป็นการไหลเวียนของทุนมนุษย์ และจะทำให้เพิ่มความสามารถในการผลิตของทรัพยากรมนุษย์ การย้ายถิ่นเป็นการลงทุนที่ต้องมีค่าใช้จ่าย 2 ประเภท คือ ค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน ได้แก่ ค่าเดินทาง และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน คือ ค่าเสียโอกาสต้นทุนทางจิตใจ ในการที่ต้องเปลี่ยนสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมใหม่

ทฤษฎีนี้ ต่อมาได้มีผู้นำไปพัฒนา คือ Harris (1969 อ้างถึงใน ศุภวัณย์ พลายน้อย และเนาวรัตน์ พลายน้อย, 2529) และ Todaro โดยพิจารณาว่า การตัดสินใจในการย้ายถิ่นนั้น จะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่าง รายได้ในเมืองและชนบท และโอกาสที่จะได้ทำงานในเมือง Todaro เห็นว่า ตลาดแรงงานในเมือง ประกอบด้วย 2 ภาค ภาคแรกคือ ตลาดแรงงานที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งมักมีขนาดค่อนข้างใหญ่ที่ประกอบด้วย การจ้างงานด้วยตัวเอง และการทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็ก มีการว่างงานอย่างเปิดเผย ค่าแรงต่ำ เพราะถูกกำหนดโดยการแข่งขันของแรงงานในตลาด ภาคที่สองเป็นอุตสาหกรรมสมัยใหม่ จะมีขนาดเล็กกว่าภาคที่ไม่เป็นทางการ คนงานได้รับค่าแรงสูงกว่า เพราะถูกกำหนดโดยสภาพแรงงาน และ

หน่วยงานต่างๆ ที่มีความเข้มแข็ง ต่อมา Todaro ได้พัฒนาแนวคิดนี้เพิ่มเติม โดยนำปัจจัยด้านความหลากหลายในคุณภาพแรงงานจากชนบท เข้ามาพิจารณาโอกาสที่แรงงานจากชนบท จะถูกเลือกเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรม จะไม่เท่ากัน เพราะขึ้นอยู่กับปัจจัยทุนมนุษย์หลายประการ เช่น อายุ การศึกษา และประสบการณ์ เป็นต้น

ทฤษฎีการตัดสินใจย้ายถิ่นในระดับจุลภาค (Micro-level decision-making Framework)

ทฤษฎีนี้ อธิบายการย้ายถิ่น โดยใช้ปัจจัยทางสังคม และจิตวิทยาประชากร กล่าวคือ การย้ายถิ่นขึ้นอยู่กับความคาดหวังที่จะได้รับผล จากการมีพฤติกรรมย้ายถิ่นที่เกิดขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสองประการ คือคุณค่ากับเป้าหมาย ซึ่งมีอยู่ในตัวของบุคคล เช่น ความมั่งคั่งทางสังคม ความสะดวกสบาย ความเป็นตัวของตัวเอง หากปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้มีระดับสูงโอกาสที่บุคคลจะย้ายถิ่นก็จะมาก การย้ายถิ่นในลักษณะนี้ จะเป็นพฤติกรรมที่เรียกว่า “Instrumental Behavior” ที่จะนำบุคคล ไปสู่สิ่งที่ตนประสงค์ Dejong & Fawcett (1981 อ้างถึงในศุภวัลย์ พลายน้อย และเนาวรัตน์ พลายน้อย, 2529) Mukherji (1975) นักภูมิศาสตร์ประชากร ได้ อธิบายว่า การย้ายถิ่นต้องพิจารณาปัจจัย 3 ประการคือ

1. คุณลักษณะส่วนตัวของผู้ย้ายถิ่น
2. การรับรู้ในความแตกต่างของอรรถประโยชน์ ระหว่างแหล่งต้นทาง

และปลายทาง และ

3. ลักษณะการย้ายถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นการย้ายแบบไป-กลับ ย้ายตามฤดูกาล หรือย้ายแบบถาวรก็ได้

ผู้ศึกษาได้ให้ความสำคัญกับทฤษฎีการย้ายถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าเพราะแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นจากสถานการณ์ต่างๆ ที่ทำให้แรงงานพม้าย้ายถิ่นจากประเทศของตนเองมาสู่ประเทศไทย ซึ่งอาจจะเป็นการย้ายมาอยู่แบบถาวรหรือแบบชั่วคราวนั้นเป็นแรงผลักดันที่อาจจะมาจาก ความไม่สงบภายในประเทศพม่า ความยากจนของประชาชน การต่อสู้กับชนกลุ่มน้อย และเป็นสาเหตุที่ทำให้แรงงานพม่าเดินทางหลบหนีเข้าประเทศไทย เพื่อหวังให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

7.3 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน

7.3.1 ผลักดันและดึงดูดของ LEE

ผู้ศึกษาได้สรุปประเด็นผลักดันและปัจจัยดึงดูดให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งมี ส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องแรงงานอพยพพม่าในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน ดังนี้

LEE ได้พยายามอธิบายถึงปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้คนย้ายถิ่น โดยมีข้อสมมุติฐานเบื้องต้นว่าการย้ายจากที่แห่งหนึ่งไปอีกแห่งหนึ่งของมนุษย์ จะต้องมีความแตกต่างเพื่อการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

และสังคม จำแนกตามปัจจัยที่มีส่วนในการผลักดันปัจจัยที่มีส่วนในการดึงดูด ดังนี้ (อรุณชัย ชัยญาณ, 2545)

ปัจจัยที่มีส่วนในการผลักดัน

1. การลดน้อยถอยลงของทรัพยากรธรรมชาติ ราคาสินค้าที่ผลิตสูงหรือมีอุปสรรคในการผลิตขาดบางอย่างขาดแคลน
2. ไม่สามารถทำงานในอาณานิคมได้
3. เกิดภัยพิบัติต่างๆ
4. ถูกกดขี่ปราบปรามอันเนื่องมาจากสิทธิทางการเมือง ศาสนา ฯลฯ
5. เกิดความเบื่อหน่ายชุมชน ด้วยเหตุผลทางด้านประเพณี วัฒนธรรม
6. ผลกระทบที่เกิดจากชุมชนที่ให้โอกาสพัฒนาตนเองน้อย

ปัจจัยที่มีส่วนในการดึงดูด

1. โอกาสที่จะได้งานทำมีสูงหรือมีโอกาสให้เลือกอาชีพที่ชอบได้มาก
2. โอกาสที่จะสร้างความมั่งคั่งให้ตัวเองและครอบครัวสูง
3. ความดึงดูดใจในด้านสภาพแวดล้อม และความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต

เช่น ทัศนียภาพ อากาศ บ้านเมือง สาธารณูปโภค การคมนาคม ฯลฯ

4. การย้ายตามระหว่างสามี – ภรรยา หรือ บิดา มารดา บุตร ฯลฯ

Ravenstein (1975 อ้างถึงในธัญพร พันธุ์อารีย์, 2536) ได้ศึกษาแนวคิด

เกี่ยวกับจุดเริ่มต้นในการตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการอพยพ (Law of Migration) เพื่ออธิบายมูลเหตุแห่งการเข้ามาทำงานของผู้ลี้ภัยหนีเข้าเมืองว่าลักษณะการอพยพของประชากรตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ได้แบ่งลักษณะของการอพยพของประชากรออกเป็น 5 ลักษณะคือ

1. การอพยพแบบดั้งเดิม (Primitive Migration) เป็นการอพยพย้ายถิ่นของชนในอดีต เป็นการย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อการดำรงชีวิตรอด ปัจจุบันการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองเพื่อแสวงหาวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ก็ถือว่าอยู่ในลักษณะนี้

2. การอพยพย้ายถิ่นโดยถูกบังคับ (Forced Migration) เป็นการย้ายถิ่นโดยถูกบังคับ อาจจะถูกบังคับโดยรัฐบาลหรือผู้มีอิทธิพลบางกลุ่ม

3. การอพยพโดยถูกบีบคั้น (Impelled Migration) เป็นการบีบคั้นหรือกระตุ้นให้อพยพเช่นกัน แต่ผู้ที่ถูกบีบคั้นยังมีสิทธิ์ในการตัดสินใจว่าจะอยู่หรือจะไป

4. การอพยพโดยเสรี (Free Migration) เป็นการอพยพของปัจเจกชนโดยเสรี อาจจะเกิดจากแรงจูงใจจากภายนอก เช่น โดยตำแหน่งงาน รายได้ หรือเพื่อผจญภัย การอพยพโดยเสรีนำไปสู่การอพยพลักษณะที่ 5

5. การอพยพแบบชนจำนวนมาก (Mass Migration) สืบเนื่องมาจากการอพยพโดยเสรี ซึ่งย้ายถิ่นเข้าไปบุกเบิกหรือผจญภัยในถิ่นที่อยู่ใหม่ จูงใจให้ชนจำนวนมากย้ายถิ่นตาม

การอพยพย้ายถิ่นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกประเทศเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในสังคมการอพยพก็มีสาเหตุแตกต่างกัน ลักษณะการอพยพก็แตกต่างกัน เช่น อพยพหนีความแห้งแล้ง อพยพหนีภัยธรรมชาติ อพยพไปทำงาน อพยพเพื่อการศึกษา เป็นต้น การอพยพมีทั้ง อพยพแบบถาวรและอพยพแบบชั่วคราว หรืออพยพข้ามประเทศและอพยพภายในประเทศ หรืออพยพโดยความสมัครใจและไม่สมัครใจ

นอกจากนี้ กฎแห่งการอพยพย้ายถิ่น (Law of Migration) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการอพยพของ Ravenstein สามารถที่จะใช้อธิบายการลักลอบเข้ามาของแรงงานต่างชาติ โดย Ravenstein ได้อธิบายการอพยพย้ายถิ่นไว้ดังนี้

1. การย้ายถิ่นและระยะทาง ประชากรส่วนใหญ่จะอพยพในระยะทางใกล้ ๆ
2. ขั้นตอนของการอพยพหรือการย้ายถิ่น การย้ายถิ่นที่อยู่ของประชากรทำให้เกิด

“คลื่นการอพยพ (Current of Migration)” ไปสู่ศูนย์กลางด้านการค้าและอุตสาหกรรม มีประชากรหนาแน่นขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. แรงจูงใจด้านเศรษฐกิจที่มีกฎหมายกีดกัน เสี่ยงภัยสูง อากาศเลว สิ่งแวดล้อมทางสังคมไม่ดี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะผลักดันให้คนอพยพไปสู่พื้นที่ที่ดีกว่า

นอกจากนี้ Ravenstein (1975 อ้างถึงในจรัส บุรีคำ, 2537) ได้ศึกษากระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานที่เกิดขึ้นโดยใช้ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด (Push-Pull Hypothesis) มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยอาศัยสมมุติฐานที่ว่า การเคลื่อนย้ายแรงงานจะเกิดจากปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด ซึ่งปัจจัยผลักดันหมายถึงปัจจัยกดดันที่ทำให้แรงงานต้องละทิ้งถิ่นที่อยู่เดิม ส่วนปัจจัยดึงดูดคือปัจจัยที่ชักนำหรือดึงดูดแรงงานให้เข้าสู่พื้นที่เป้าหมาย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสาเหตุ ที่แรงงานเคลื่อนย้ายมาจากปัจจัยผลักดันในพื้นที่ต้นทางมากกว่าปัจจัยดึงดูดในพื้นที่เป้าหมาย โดยที่กระบวนการเคลื่อนย้ายแรงงานจะเป็นการโยกย้ายระยะทางสั้น ๆ ในช่วงแรก และจะถูกดึงดูดเข้าสู่ตัวเมืองได้อย่างรวดเร็ว และปริมาณการเคลื่อนย้ายจะหมดไปเมื่อการขยายตัวของเมืองได้แผ่กว้างออกไปครอบคลุมพื้นที่ชนบท

จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ส่งผลทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศพม่ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งมีปัจจัยอยู่ 2 ด้าน คือ สุนธิ ฉัตราคม (ม.ป.ป. อ้างถึงในเมธา จันทรวง, 2550)

1. ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) คือสิ่งที่เป็นสาเหตุดึงดูดให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากประเทศบ้านเกิดไปสู่อีกประเทศหนึ่ง ส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องทั่วไป ดังนี้

- ระดับการจ้างและเงินเดือนที่สูงกว่าในประเทศบ้านเกิด
- การขาดแคลนกำลังแรงงาน
- โอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ
- ปัจจัยทางสังคมและการเมือง เช่น นโยบายผ่อนผันการทำงาน

2. ปัจจัยผลักดัน (Push Factors) คือสิ่งซึ่งเป็นสาเหตุผลักดันให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากประเทศบ้านเกิด ส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องทั่วไป คือ

- อัตราการว่างงานสูง
- ระดับค่าจ้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น
- ขาดหลักประกันความก้าวหน้าในอาชีพ
- นโยบายกำลังคนไม่เหมาะสม
- ปัจจัยทางสังคมและการเมือง เช่น สงครามการเมือง

7.4 แรงงานต่างด้าวและการอพยพข้ามชาติ

ผู้ศึกษาจึงได้รวบรวมแนวคิดของนักวิจัยที่ได้ศึกษาถึงสาเหตุของการจ้างแรงงานต่างด้าวและผู้ประกอบการได้พิจารณาถึงสาเหตุการจ้างแรงงานต่างด้าว ซึ่งอาจจะเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต ค่าใช้จ่ายในการผลิต และกำไรที่จะได้รับการดำเนินการดำเนินงาน ดังนี้

อดิศร เกิดมงคล (2553) ได้อธิบายถึงสาเหตุหลักของการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติจากพม่ามาประเทศไทยจำนวนมาก เป็นผลมาจากความหวาดกลัวจากการถูกประหัตประหาร การกดขี่ข่มเหง เนื่องจากรัฐบาลพม่ามีนโยบายเข้าไปจัดการและควบคุมพื้นที่ที่ชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่อย่างเข้มข้น อาทิเช่น โครงการโยกย้ายถิ่นฐานใหม่ (Resettlement Programs) ซึ่งบังคับให้ชาวบ้านต้องโยกย้ายออกจากที่อยู่เดิม โดยที่บางครั้งก็ไม่ได้จัดหาที่อยู่ใหม่ให้ หรือจัดสรรที่อยู่ซึ่งง่ายต่อการควบคุม หรือเป็นพื้นที่ซึ่งมีสภาพแย่กว่าที่อยู่เดิม นอกจากนี้ยังมีปฏิบัติการที่เข้าไปจัดการกับชีวิตประจำวันของผู้คน เช่น การเกณฑ์แรงงานหรือไปเป็นลูกหาบให้ทหารพม่า หรือทหารพม่าเข้าไปทำร้ายร่างกายของประชาชนโดยที่กฎหมายไม่สามารถคุ้มครองใดๆได้

สุรพงษ์ กองจันทึก (2550) ได้เขียนบทความเรื่องการแก้ไขปัญห แรงงานข้ามชาติ ปรากฏว่า แรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านสามัญชาติ ได้แก่ พม่า ลาว และกัมพูชา ที่เดินทางเข้ามาทำงานประเทศไทย โดยทั่วไปแล้วมักจะทำงานประเภทงานกรรมกร หรือกิจการที่มีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้น เป็นแรงงานกลุ่มหนึ่งที่มักจะถูกละเลยและไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิ และสวัสดิการด้านต่างๆ ในสังคมไทย แรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาในเรื่องของสถานภาพทางกฎหมาย ความไม่เข้าใจในกฎหมาย การถูกโกงค่าแรง การมีระยะเวลาการทำงานมากกว่าที่กฎหมายแรงงานของไทยกำหนดไว้ และการเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อแรงงานข้ามชาติ และก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมไทยตามมา โดยแท้จริงแล้วเป็นสิทธิที่แรงงานเหล่านี้ไม่มีโอกาสได้รับรู้ หรือเข้าใจในสิทธิ และหน้าที่ที่ตนเองพึงมีพึงได้ตามกฎหมายที่กำหนดไว้ ขณะเดียวกันกลไกในการคุ้มครองสิทธิของแรงงานข้ามชาติตามกฎหมาย ก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงของแรงงานมากนัก เนื่องจากยังมีปัญหาในเรื่องการสื่อสาร การทำความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับตัวแรงงานเอง อุปสรรคในเรื่องสถานะทางกฎหมาย และแนวปฏิบัติที่ยังคำนึงถึงสิทธิต่างๆ ของแรงงานข้ามชาติค่อนข้างน้อย การไม่สามารถรวมกลุ่มเพื่อสร้างกลไกการเจรจาต่อรองแรงงานสัมพันธ์ รวมทั้งทัศนคติของสังคมไทยต่อตัวแรงงานข้ามชาติ

อดิศร เกิดมงคล และบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์ (2550) ได้เรียบเรียงเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติ หรือ “แรงงานต่างด้าว” ในปี 2551 พบว่า มีแรงงานข้ามชาติที่จะสามารถไป

ต่ออายุได้เพียง 4 กลุ่ม เท่านั้น คือ 1.กลุ่มที่บัตรอนุญาตทำงานจะหมดอายุในวันที่ 30 มิถุนายน 2. กลุ่มที่บัตรจะหมดอายุในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2551 3.กลุ่มที่จดทะเบียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และจังหวัดสงขลาในเฉพาะอำเภอจะนะ นาทวี สะบ้าย้อย และเทพา เมื่อเดือนมีนาคม 2550 และ 4. กลุ่มที่เคยจดทะเบียนไว้เมื่อปี 2547 แล้วปีต่อมาคือปี 48 ไม่ได้มาต่ออายุอีกเลยจนถึงบัดนี้

พืพงษ์ คุณสินธุ์ (2543) ได้ศึกษาสาเหตุการจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า: ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดราชบุรี พบว่าสาเหตุที่นายจ้างยังคงต้องจ้างแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าในจังหวัดราชบุรี มี 3 ประเด็น คือ 1) ต้นทุนในด้านค่าจ้างแรงงานพม่าถูกกว่าการจ้างแรงงานคนไทย 2) การที่สามารถจัดหาแรงงานพม่าได้ง่ายและเหตุผลด้านมนุษยธรรม และ 3) การขาดแคลนแรงงานไทยและความขยันอดทนของแรงงานพม่า

จะเห็นได้ว่าสาเหตุของการจ้างงาน มีปัจจัยที่สำคัญในการพิจารณาตัดสินใจที่นายจ้างจำเป็นต้องจ้างแรงงานข้ามชาติคือ มีต้นทุนที่ต่ำกว่าในด้านค่าจ้าง การที่สามารถจัดหาแรงงานพม่าได้ง่าย ความขยันอดทนในการทำงานของแรงงานพม่า และมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าในด้านสวัสดิการ และที่สำคัญอาจจะมีเหตุผลในด้านมนุษยธรรมในการจ้างแรงงานพม่า ดังนั้นสาเหตุของการจ้างแรงงานพม่าที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนับว่ามีความสำคัญเครือข่ายในการ ย้ายถิ่นของแรงงานพม่า ที่ต้องการมาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมของไทย ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดนี้มาเป็นกรอบการวิจัยครั้งนี้

7.5 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการค้ามนุษย์กับแรงงานข้ามชาติ

ผู้ศึกษาได้รวบรวมความหมายของการค้ามนุษย์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ไว้ ดังนี้

คำนิยามของ “การค้ามนุษย์”

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (Trafficking Victims Protection Act) ให้คำนิยาม รูปแบบที่รุนแรงของการค้ามนุษย์ ว่าเป็น (สำนักงานติดตามตรวจสอบและต่อสู้กับการค้ามนุษย์, 2549)

(ก) การค้ามนุษย์เพื่อการบริการทางเพศ ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์เชิงพาณิชย์เกิดขึ้นโดยการใช้กำลัง การฉ้อโกง หรือการบังคับ ซึ่งบุคคลที่ถูกชักนำให้กระทำการดังกล่าวยังมีอายุไม่ถึง 18 ปี หรือ

(ข) การสรรหา การให้ที่พักพิง การขนส่ง การจัดหา หรือการนำตัวบุคคลเพื่อมาใช้เป็นแรงงานหรือเพื่อบริการต่าง ๆ โดยการใช้กำลัง การฉ้อโกง หรือการบีบบังคับเพื่อวัตถุประสงค์ให้บุคคลนั้นต้องอยู่ภายใต้การถูกบังคับให้ทำงาน เป็นทาสขี้ดหนี้ หรือการเป็นทาส

การค้ามนุษย์เพื่อการบริการทางเพศ หมายถึงการจัดหา การให้ที่พักพิง การขนส่ง หรือการนำตัวบุคคล มาเพื่อจุดประสงค์ของการมีเพศสัมพันธ์เชิงพาณิชย์

การมีเพศสัมพันธ์ในเชิงพาณิชย์ หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์ซึ่งทำให้ผู้ใดก็ตามให้หรือหรือรับสิ่งใดที่มีมูลค่าจากการกระทำดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการปรมาณู
วันที่..... 26 ส.ค. 2555
เลขทะเบียน..... 203391
เลขเรียกหนังสือ.....

การบีบบังคับ หมายถึง

(ก) การข่มขู่ว่าจะมีอันตรายอย่างร้ายแรง หรือมีการหน่วงเหนี่ยวกักตัวที่กระทำต่อบุคคลใดก็ตาม

(ข) แผนการ แผน หรือรูปแบบซึ่งมีเจตนาให้คนเชื่อว่าถ้าไม่กระทำการดังกล่าวแล้วจะมีผลทำให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรง หรือการหน่วงเหนี่ยวกักตัวบุคคลใดก็ตาม หรือ

(ค) การใช้ หรือการขู่ว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ

การถูกบังคับให้ทำงาน หมายถึง สภาพของการถูกบังคับให้ทำงานซึ่งเกิดขึ้นโดย

(ก) แผนการ แผน หรือรูปแบบซึ่งมีเจตนาให้คนเชื่อว่าถ้าไม่กระทำการดังกล่าวแล้วจะมีผลทำให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรง หรือการหน่วงเหนี่ยวกักตัวบุคคลใดก็ตาม หรือ

(ข) การใช้ หรือการขู่ว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ

ทาสขัดหนี้ หมายถึง สถานภาพหรือสภาพของการเป็นลูกหนี้ซึ่งเกิดจากคำสัญญาที่ให้ไว้โดยลูกหนี้ว่าจะให้บริการโดยตัวของเขาหรือเธอ หรือบริการต่างๆ ของคนอื่นซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของเขาหรือเธอ เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับหนี้ ถ้าหากว่ามูลค่าของบริการดังกล่าว นั้นตามที่ได้มีการประเมินอย่างสมเหตุสมผลไม่ได้มีการนำไปใช้เพื่อชำระหนี้ หรือระยะเวลาและลักษณะของบริการดังกล่าวไม่ได้มีการจำกัดหรือให้คำจำกัดความไว้

ประเภทการค้ามนุษย์

สำนักงานติดตามตรวจสอบและต่อสู้กับการค้ามนุษย์ (2549) (Office to Monitor and combat Trafficking in Persons) ได้จัดรูปแบบการค้ามนุษย์ไว้ดังนี้

- 1) การบริการทางเพศ
- 2) การใช้แรงงานเยี่ยงทาส
- 3) การรับจ้างแต่งงาน
- 4) การขอทาน
- 5) การตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

จะเห็นได้ว่าขอบเขตความหมายของการค้ามนุษย์กว้างขวางครอบคลุมหลายเรื่อง และด้วยเหตุนี้แรงงานพม่าจะหลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายหรือไม่ผิดกฎหมาย ก็อาจจะตบตบโดยสถานะการค้ามนุษย์แอบแฝงอาศัยความอยากทำงาน สืบเนื่องมาจากความอยากให้ชีวิตของตนเองมีโอกาสที่ดีขึ้น แรงงานพม่าส่วนมากจึงปฏิเสธไม่ได้ว่า จะต้องอาศัยขบวนการนายหน้าพวกนี้ช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน ให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ ซึ่งพวกเขาไม่อาจจะรับรู้ได้ว่าการเดินทางมานั้นจะเสี่ยงถึงขั้นจบชีวิตลง หรืออาจจะมียาติดตัวไปทำงานหรือกลับบ้านเกิด ทุกอย่างอาจจะมองว่าเหมือนโชคชะตาที่กำหนดให้พวกเขาต่างดิ้นรนเพื่อโอกาสที่ดีขึ้นของชีวิตนั่นเอง

7.6 ปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทย

โครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย (2547) โดยการสนับสนุนของ สกว. ปัจจุบัน ปัญหาการค้ามนุษย์ ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในประเทศไทยและประเทศต่างๆ โดยมีสาเหตุ

จากกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดภาวะโลกไร้พรมแดนความเจริญก้าวหน้าของเส้นทางคมนาคมและเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร เกิดเครือข่ายธุรกิจผิดกฎหมาย และกระบวนการค้ามนุษย์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น จนกลายเป็นองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติ อาจสรุปถึงสาเหตุของการเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ ได้ดังนี้

สาเหตุของการเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ มี 3 ปัจจัย คือ

1) เป็นสาเหตุที่ผลักดัน ได้แก่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เมื่อ 10-20 ปี ที่ผ่านมา ความยากจนอาจเป็นสาเหตุที่ผลักดันให้หญิงและเด็กตกอยู่ในสภาพถูกค้า แต่ภายหลังพบว่า ความยากจนโดยตัวของมันเองไม่ได้เป็นเงื่อนไขให้เกิดการค้าหญิง แต่มักจะเป็นความยากจนรวมกับปัจจัยอื่นๆ เช่นการขาดโอกาสได้รับการศึกษา การเข้าไม่ถึงบริการของรัฐการขาดทักษะอาชีพหรือความรู้ โดยเฉพาะความรู้เท่าทันถึงวิธีการหลอกลวง ตั้งแต่หลอกลวงเรื่องค่าจ้างลักษณะงาน ความไม่รู้เรื่องหนี้สิน อันเกิดจากนายจ้างและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ไปจนถึงวิธีการปลอมแปลงเอกสารสำคัญต่างๆ นอกจากนี้สภาพความเลวร้ายในครอบครัวก็มีส่วนผลักดันให้หญิงและเด็กต้องแสวงหาโอกาสที่ดีกว่า โดยไม่ทันคำนึงถึงอันตรายต่างๆ

2) ปัจจัยที่ดึงดูด คือ ความต้องการเงินเพื่อยังชีพ ส่งให้บิดามารดาหรือชื่อของที่ต้องการอันเนื่องมาจากค่านิยมเชื่อมโยงกับบริโภคนิยมและวัตถุนิยม

3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติและค่านิยม ได้แก่การมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการมองว่าผู้หญิงและเด็กมีความด้อยด้านเพศและอายุ ทำให้ถูกเอารัดเอาเปรียบถูกหลอกลวงและถูกบังคับได้ง่าย

จากแนวคิดเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติกับกระบวนการค้ามนุษย์ มีกระบวนการหรือช่องทางการเดินทางเข้ามาเป็นผู้ใช้แรงงานในประเทศไทย หลากหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไป รวมถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีนักวิจัยหลายท่านที่ได้ศึกษา ดังนี้

กฤตยา อานิษกุล (2551) ได้สรุปว่า เส้นทางที่พบมากที่สุด ได้แก่ จุดที่ 1 คือบริเวณสะพานข้ามชายแดนพม่า ตลาดท่าขี้เหล็ก อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จุดที่ 2 ระหว่างเมืองเมียวดี ประเทศพม่า และข้ามมายังบริเวณอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จุดที่ 3 บริเวณพื้นที่เกาะสอง ข้ามมาถึงจังหวัดระนอง และจุดที่ 4 จากรัฐมอญถึงอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งบริเวณที่ใช้เป็นช่องทางข้ามแดนนี้มีทั้งวิธีการเดินทางเท้าเข้ามา และนั่งเรือมา หรือมาโดยทางรถยนต์

สมพงษ์ สระแก้ว (2549) ได้วิจัยเรื่องนายหน้ากับกระบวนการย้ายถิ่นแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า กรณีศึกษาแรงงานข้ามชาติพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า นายหน้ากับกระบวนการย้ายถิ่นของแรงงานต่างด้าวชาวพม่าตั้งแต่ต้นทาง ระหว่างทาง ปลายทาง และกรณีเดินทางผ่านประเทศไทยไปยังประเทศอื่นๆ สรุปได้ว่ากลไกสำคัญของการค้าแรงงานข้ามชาติบางส่วนยังเป็นกลไกของการค้ามนุษย์ และงานวิจัยดังกล่าวได้แจกแจงประเภทของนายหน้าไว้หลายรูปแบบซึ่งมีทั้งอำนวยความสะดวกให้กับแรงงานต่างด้าวกับนายจ้างและการลักลอบการค้ามนุษย์โดยนายหน้าเป็นผู้นำพาเข้าประเทศไทย ทั้งมาด้วยความสมัครใจและไม่สมัครใจ นายหน้ามักจะแสวงหาประโยชน์ในลักษณะข่มขู่และกรอกรอกเพื่อให้ได้ทรัพย์สินจากแรงงานพม่า และถูกกักขัง

หน่วยงานเพื่อต่อรองการจ่ายหนี้ที่ผิดสัญญา ซึ่งนายหน้าส่วนใหญ่เป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นนั้นๆ บางส่วนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้ประชาชนเกรงกลัวและไม่กล้ามีการใช้อำนาจไม่ชอบ เช่น แรงงานข้ามชาติถูกทำร้ายทุบตี ทำให้ประชาชนเกรงกลัวและไม่กล้ามีการใช้อำนาจไม่ชอบ เช่นสามารถเปลี่ยนนายจ้างหรือย้ายงาน เพราะจะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมดำเนินคดีและส่งกลับประเทศ จากงานวิจัยดังกล่าวยังพบว่า นายหน้าในกระบวนการค้าแรงงานต่างด้าวเกิดขึ้นจากการที่แรงงานต่างด้าวไม่สามารถสื่อสารในภาษาไทยและความรู้เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองแรงงานและนโยบายรัฐ ซึ่งยังมีความซับซ้อนในการจดทะเบียนเป็นแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมายและยังเป็นปัญหาอยู่จนถึงปัจจุบัน

คณะนักวิจัยของเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (Labour Rights Promotion Network) หรือ LPN จังหวัดสมุทรสาคร (2550) ได้วิจัยเชิงลึกเรื่อง กระบวนการเข้าสู่การค้ามนุษย์ใน แรงงานข้ามชาติ พบว่า มีรูปแบบการค้ามนุษย์จำนวนมากในจังหวัดสมุทรสาคร ทั้งการจัดหา นำพา การเอารัดเอาเปรียบ การแสวงหาผลประโยชน์จากแรงงาน การปิดกั้นอิสระภาพ การบังคับในรูปแบบอื่นๆ เกิดขึ้นกับแรงงานพม่า กัมพูชา และลาว และงานวิจัยนี้ยังจำแนกประเภทของนายหน้าในจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย

1. นายหน้านำพาข้ามพรมแดน คิดค่าใช้จ่ายแล้วแต่ความยากลำบากของเส้นทาง
2. นายหน้าหางาน / ส่งคนเข้าโรงงานเก็บค่าใช้จ่ายขึ้นอยู่กับประเภทงาน
3. นายหน้าเคลียร์เจ้าหน้าที่รัฐ เป็นผู้กว้างขวางในแวดวงแรงงานข้ามชาติ ทำหน้าที่เจรจาต่อรองเมื่อแรงงานถูกจับ คิดค่าใช้จ่าย 5,000 – 10,000 บาท

4. นายหน้าทำบัตร/เอกสารราชการ คิดค่าใช้จ่ายมากกว่าความเป็นจริง 1-2 เท่า
5. นายหน้าส่งคนกลับบ้าน คิดค่าใช้จ่ายต่อหัว 2,000 – 3,000 บาท
6. นายหน้าพาไปโรงพยาบาล คิดค่าใช้จ่ายครั้งละ 500 บาท
7. นายหน้าเงินกู้ มีทั้งคนไทยและคนต่างชาติ ดอกเบี้ย 20 – 30%
8. นายหน้าบริการส่งเงินกลับบ้านหักเปอร์เซ็นต์จากยอดเงิน 10 – 20%

9. นายหน้า Sub-Contractor ส่งคนงานไปตามโรงงานต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่มีอิทธิพล

10. นายหน้าค้ามนุษย์ นำพาแรงงานไปค้าประเวณี บังคับทำงาน

บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์ (2550) กล่าวว่าแรงงานข้ามชาติต้องจ่ายเงินจำนวนมากเพื่อจ่ายค่าเดินทางล่วงหน้า เกือบทุกคนไม่เคยได้รับการบอกเล่าล่วงหน้าก่อนว่าค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางทั้งหมดเป็นเท่าใด ยิ่งกว่านั้น เจ้าหน้าที่รัฐยังตั้งค่าธรรมเนียม และค่าปรับสารพัดจากผู้ย้ายถิ่นตลอดเส้นทางการย้ายถิ่นอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ ในบางกรณีการเรียกร้องค่าธรรมเนียมและค่าปรับต่างๆ ยังตามมาด้วยคำข่มขู่ หรือการยึดเอกสารแสดงตนจริงๆ ไป การค้นตัว การจับกุม การกักขัง รวมทั้งการส่งตัวกลับประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยสำหรับแรงงานในประเทศพม่า ในขบวนการนายหน้านายหน้าทำงานได้ต้องมีความสัมพันธ์หรือมีความสามารถในการติดต่อกับ

เจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น การจ่ายค่าผ่านทาง จนถึงการเป็นหุ้นส่วนในการนำพาแรงงานเข้าเมือง

สำนักข่าวเนชั่น (2552) ได้สรุปความเชื่อมโยงด้านหนึ่งที่ทำให้ขบวนการค้ามนุษย์ ยังคงมีอิทธิพล ประกอบด้วย

1. กลุ่มขบวนการค้ามนุษย์ที่มีการติดต่อเชื่อมโยงตั้งแต่ก่อนการหลบหนีเข้าเมือง โดยได้มีการประสานข้อมูลและนัดหมายก่อนการเดินทางออกจากรัฐอาระกัน มีการวางระบบในการสื่อสาร การให้ความช่วยเหลือระหว่างการเดินทาง มีการนัดหมายกำหนดจุดนัดพบภายหลังเดินทางหลบหนีเข้ามายังระนองได้แล้ว และจะนำพาไปสู่พื้นที่ตอนในหรือประเทศที่สามต่อไป

2. กลุ่มขบวนการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นภายหลังการหลบหนีเข้าเมืองมาแล้วคือกลุ่มขบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังผู้หลบหนีเข้าเมืองถูกจับกุม และถูกผลักดันออกไปโดยเมื่อถูกผลักดันไปแล้วจะไปรวมตัวกันตามเกาะแก่งหรือแนวชายแดน ต่อจากนั้นจะมีกลุ่มการค้ามนุษย์ในพื้นที่ เข้าให้การช่วยเหลือลักลอบนำพาเข้ามาในราชอาณาจักรอีกครั้ง ก่อนจะนำพาไปสู่พื้นที่ตอนในหรือประเทศที่สามต่อไป

3. กลุ่มเครือข่ายที่เดินทางหลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแล้ว ซึ่งมีทั้งที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดระนอง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และกรุงเทพฯ โดยสถิติเกือบทุกปีที่ผ่านมา เฉพาะที่จังหวัดระนองจะมีชาวโรฮิงญาเข้ามาตั้งแต่เดือนพ.ย.

จากความสำคัญของกระบวนการค้ามนุษย์ โดยการผ่านนายหน้าให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำพาข้ามพรมแดน หางาน/ส่งคนเข้าโรงงาน เคลียร์เจ้าหน้าที่รัฐการทำบัตร/เอกสารราชการในการเดินทาง การส่งตัวกลับบ้าน การพาไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล การกู้เงินเพื่อการครองชีพ และการส่งเสริมค่าแรงกลับบ้านล้วนเป็นขบวนการที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายหน้าและขบวนการค้ามนุษย์ ที่ไร้ความเป็นมนุษยธรรม และศีลธรรม อีกทั้งโดนทำร้ายร่างกายต่างๆ การใช้แรงงานเยี่ยงทาส ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นที่สำคัญที่ผู้ศึกษามีความต้องการศึกษาการดำเนินชีวิตประจำวันในสถานที่ทำงานและนอกสถานที่ทำงานของแรงงานพม่าในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นนั้นของนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำอธิบายไว้ รวมไปถึงสาเหตุต่างๆ ที่แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าได้อพยพมาทำงานในประเทศ มีดังนี้

อดิสร เกิดมงคล (2550) ได้เขียนในบทความการย้ายถิ่นของผู้ลี้ภัย ความผูกพันกับสังคมไทย ซึ่งทำให้เกิดแรงงานข้ามชาติในชาติพันธุ์มาลายาภาพที่แรงงานข้ามชาติถูกตีตรา กล่าวว่า ปัจจัยในการย้ายถิ่นของคนข้ามชาติจากประเทศพม่า ที่สำคัญมาจากด้านการเมือง และรัฐบาลของพม่าได้นำเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมพม่ามาใช้ ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ และเกิดภาวะความ

ยากจน ทำให้ประชาชนเกิดการดิ้นรนเพื่อเดินทางออกนอกประเทศ ในลักษณะการเป็นแรงงานข้ามชาติ

เกษียร เตชะพีระ (2550) ได้แปลและเรียบเรียงจากบทความเรื่อง “Burma Today: Recent Development” ของ Soe Myint แห่ง Mizzima News ซึ่งเป็นเว็บข่าวของกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ และนักศึกษาชาวพม่าลี้ภัยในอินเดีย ประกอบกับแหล่งข่าวอื่นๆ เพื่อให้ข้อมูลที่สั้นกระชับชัดเจนเกี่ยวกับภูมิหลังและบริบทของสถานการณ์พม่าปัจจุบัน ได้แปลไว้ว่า สาเหตุที่ทำให้ชาวพม่ามีการย้ายถิ่นนั้นมาจาก ความยากจน ค่าจ้างที่ได้รับต่ำ ผู้ใช้แรงงานหาเงินได้โดยเฉลี่ยวันละ 2,000 จ๊าด (ประมาณ 50-60 บาท) ถ้าผู้มีเงินเดือน เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัยจะได้รับ ประมาณ 4,500-5,00 บาท ชาวบ้านที่ทำงานได้ก็ต้องนำมาใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร เดือนละ 60-80 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ที่ได้รับ จึงทำให้ไม่เหลือเงินเป็นค่ารักษาพยาบาลเวลาเจ็บป่วย รวมไปถึงค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายทางสังคมอื่นๆ รวมทั้งพม่าเองประสบปัญหาหนี้ต่างประเทศสูงถึง 7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ มีเงินเฟ้อปีที่แล้วเท่ากับ 21.4 เปอร์เซ็นต์ ถ้ามีกาชธรรมชาติ พม่าก็เอาไปขายให้ต่างชาติหมด โดยไม่ได้สำรองไว้ใช้ในประเทศของตนเอง ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ล้วนทำให้ประชาชนไม่พอใจในการบริหารประเทศของรัฐบาลทหารพม่า และทำให้เป็นแรงผลักดันให้ประชาชนหลบหนีภัย และหลบหนีไปขายแรงงานในต่างประเทศและประเทศใกล้เคียงเพิ่มขึ้นทุกปี

สุริย์พร พันพื้ง และคณะ (2547) ได้ศึกษาคนรับใช้ในบ้าน: แรงงานอพยพจากพม่ามาไทย พบว่าสาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้ต้องอพยพจากพม่าคือสงคราม และนโยบายรัฐบาลที่เร่งให้เกิดวิกฤต ทั้งวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศและวิกฤตของครอบครัว

กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ (2543) ได้ศึกษา เพศอนามัยเจริญพันธุ์และความรุนแรง: ประสบการณ์ชีวิตของแรงงานอพยพจากประเทศพม่า พบว่า สภาพความรุนแรงที่ต้องเผชิญมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากสถานภาพที่เป็นผู้เข้าเมืองผิดกฎหมาย จึงอาจถูกจับกุมและถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกละเมิดสิทธิจากนายจ้าง หรือเสี่ยงต่อสภาพความไม่ปลอดภัยในที่ทำงาน ซึ่งเกิดขึ้นในหลากหลายรูปแบบ เช่น ถูกโกงค่าแรง ได้รับบาดเจ็บตั้งแต่เล็กน้อย สามีทำร้าย จนถึงแก่ชีวิต ที่สำคัญคือผู้อพยพหญิงเสี่ยงต่อการกระทำความรุนแรงทางเพศทั้งจากเจ้าหน้าที่รัฐ นายจ้าง และเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2549) ได้สัมภาษณ์ไว้ว่า การเมืองเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนชาวพม่าไม่พอใจในการบริหารประเทศของรัฐบาลทหารพม่า เพราะถูกเอารัดเอาเปรียบในหลาย ๆ เรื่องรวมทั้งการขึ้นราคาสินค้าอุปโภคบริโภค การขายทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ที่มีอยู่ โดยการขายให้กับต่างประเทศ การแบ่งผลประโยชน์ของกลุ่มทหารที่ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยไม่ได้มองถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก หากการแบ่งผลประโยชน์ไม่ลงตัวกัน ก็ทำให้เกิดความแตกแยกกันได้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือประชาชนชาวพม่านั้นเอง

สุริยา สมุทคุปต์ และพัฒนา กิตติอาษา (2538) ได้ศึกษาเรื่องมนุษยวิทยากับโลกาภิวัตน์: ข้อเสนอเบื้องต้นเกี่ยวกับ “แรงงานข้ามชาติ” และ “นักมนุษยวิทยา” ในบริบทของวัฒนธรรมโลก พบว่า จากระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมหนึ่งเข้าไปติดต่อกับสัมพันธ์ (ผ่านการจ้างงาน)

กับอีกระบบหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพรมแดนของรัฐชาติที่เคยถูกปิดกั้นด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองหรือการกีดกันทางเศรษฐกิจในช่วงสงครามเย็นได้เปิดกว้างมากขึ้น แรงงานข้ามชาติแท้ที่จริงก็คือการไหลเวียนของกำลังคนในวัยทำงานจากประเทศที่ระบบเศรษฐกิจที่มีภาคเกษตรกรรมเป็นหลักไปยังประเทศที่มีอุตสาหกรรมและบริการที่เป็นหัวใจสำคัญของระบบเศรษฐกิจของประเทศ จากประเทศที่ยากจนกว่าไปยังประเทศที่ร่ำรวยมากกว่า และความต้องการโอกาสในชีวิต ยังคงเป็นแรงผลักดันที่สำคัญของการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติ แรงงานไม่ว่าจะเป็นกรรมกร คนทำงานบ้าน หรือโสเภณีต่างก็ดิ้นรนทำงานหาเงินเพื่อส่งกลับไปบ้านช่วยเหลือครอบครัวของตน เงินตราต่างประเทศไม่เพียงแต่จะช่วยเหลือครอบครัวแรงงานแต่ละคนแล้วยังช่วยหล่อเลี้ยงเศรษฐกิจของประเทศด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสังคมนานาชาติในโลกสมัยใหม่มีการติดต่อเชื่อมโยงกันทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง การติดต่อสื่อสารและสังคมวัฒนธรรมมากขึ้น แรงงานจากไทยและฟิลิปปินส์ช่วยให้ธุรกิจการก่อสร้างในไต้หวันเจริญก้าวหน้า คนทำงานบ้านและคนเลี้ยงเด็กจากฟิลิปปินส์ช่วยให้คนในวัยทำงานของฮ่องกงและสิงคโปร์มีเวลาทำงานมากขึ้น เป็นต้น

สร้อยมาศ รุ่งมณี (2548) ได้ศึกษาสาเหตุที่ทำให้แรงงานพม่าอพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ก็เพราะความขาดแคลนและต้องการแรงงานของประเทศไทย และระดับค่าแรงที่สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบด้าน ซึ่งมีแรงจูงใจมาจากสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการทำงานที่ไม่ลำบากมากเมื่อเทียบกับความเป็นอยู่ที่บ้านเกิด และได้รับผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม การอพยพย้ายถิ่นของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่นลาวและกัมพูชามักมีสาเหตุจากปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยหัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวจะเป็นผู้อพยพและค้าแรงงานเพื่อหารายได้ส่งกลับบ้าน แต่ในกรณีของพม่า ปัญหาการเมืองการปกครองของรัฐบาลทหารพม่าที่กดขี่ข่มเหงประชาชนและนโยบายกวาดล้างชาติพันธุ์ ได้ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวชายแดนจำต้องอพยพลี้ภัยทางการเมือง โดยจำเป็นจะต้องอพยพทั้งครอบครัว เพื่อหนีร้อนมาพึ่งเย็น โดยเฉพาะกลุ่มที่ถูกทางการพม่าเพ่งเล็งเป็นพิเศษ เช่น ชาวไทยใหญ่ในรัฐฉาน ชาวกะเหรี่ยงคะฉิ่น อาข่า ซึ่งอพยพโยกย้ายอยู่ตามจังหวัดภาคเหนือ ชาวมอญที่อยู่ตามตะเข็บชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดภาคกลาง ก็มักจะอพยพมาเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมและธุรกิจประมงในจังหวัดสมุทรสาครและสมุทรสงคราม ส่วนทางภาคใต้เป็นกลุ่มชาวทวายที่เข้ามาประกอบอาชีพรับจ้างเช่นกัน เมื่อพิจารณาจากปัจจัยที่ก่อให้เกิดการอพยพทั้งทางด้านเศรษฐกิจการเมือง และปัจจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศปลายทางอย่างประเทศไทยดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ต้องยอมรับว่าประเทศไทยเองก็ยังคงมีแรงงานที่เข้าเมืองทั้งถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายไปอีกร้าน การจัดการกับปัญหาแรงงานข้ามชาติ จึงมิใช่เพียงความพยายามที่จะสกัดกั้นการอพยพ แต่ยังเป็นปัญหาเชิงนโยบาย โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่าประชากรไทยกับแรงงานข้ามชาติ และผู้ย้ายถิ่นในกรณีอื่น จะสามารถอยู่ร่วมกันอย่างไรให้มีปัญหาและความขัดแย้งน้อยที่สุด

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2540 อ้างถึงในกองแผนงานและสารสนเทศกรมการจัดหางาน, 2547) ได้เสนอผลงานวิจัยต่อกรมการจัดหางาน เรื่อง“งานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ” จากการศึกษาพบว่าบทบัญญัติ ในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 ได้สงวนอาชีพบางประเทศไว้สำหรับคนไทยโดยกำหนดงานที่

ห้ามคนต่างด้าวทำไว้ 39 ประเภท ฉะนั้นข้อกำหนดกฎหมายดังกล่าวย่อมมีผลกระทบและขัดต่อการเปิดเสรีตามหลักเกณฑ์ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ที่ไทยได้มีพันธกรณีที่องค์การการค้าโลก เพราะบทบัญญัติในมาตรา 6 ถือได้ว่าเป็นมาตรการกีดกันมิให้คนต่างด้าวได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนต่างชาติ

นภาพรณ์ หะวานนท์ (2540 อ้างถึงในกองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน, 2547) ทำการวิจัยเรื่อง “กระบวนการจ้างแรงงานข้ามชาติที่มีทักษะโดยวิธีการหลบเลี่ยงกฎหมาย” พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการขอใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว มีดังนี้

1. ปัญหาการไม่ประสานกันระหว่างการตรวจลงตรา(VISA)กับการออก

ใบอนุญาตทำงาน

2. ปัญหาความไม่ชัดเจนในเรื่องเอกสารและหลักฐานที่ใช้ในการยื่นขอใบอนุญาต

ทำงาน

3. ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้ใบอนุญาต

พงศธร เทพวงศ์ (2540) การวิเคราะห์ภาพรวมของแรงงานต่างชาตินี้ที่ได้รับใบอนุญาตทำงานในประเทศไทย พบว่า แรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองถูกกฎหมายและได้รับใบอนุญาตทำงานในประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากประเทศอุตสาหกรรมที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย เช่น ญี่ปุ่น อเมริกา ฮองกง เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฯลฯ ซึ่งจะเป็นผู้ลงทุน ผู้บริหารหรือช่างเทคนิคในด้านการผลิตหรือด้านเทคโนโลยีที่มีความรู้ดีมีความชำนาญสูงซึ่งจะเป็นทั้งแรงงานฝีมือและกึ่งฝีมือ

พันธุ์ทิพย์ กาญจนะ และจิตรา สายสุนทร (2540 อ้างถึงในกองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน, 2547) ทำการวิจัยเรื่อง การเข้ามาในประเทศไทยของคนต่างด้าวเพื่อทำงานชั่วคราวทางกฎหมาย ปัญหาและทางเลือกนโยบาย พบว่า การวางแผนในเรื่องปัญหาการจัดการใช้แรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ควรจะคำนึงถึงปัญหาการจัดการการใช้แรงงาน โดยเฉพาะในเรื่องอำนาจต่อรองแรงงานไทยต่อนายจ้าง ประเทศไทยมีปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานอยู่แล้ว การมีแรงกดดันตลาดจะทำให้ประสิทธิภาพในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานด้วยลงไปอีก

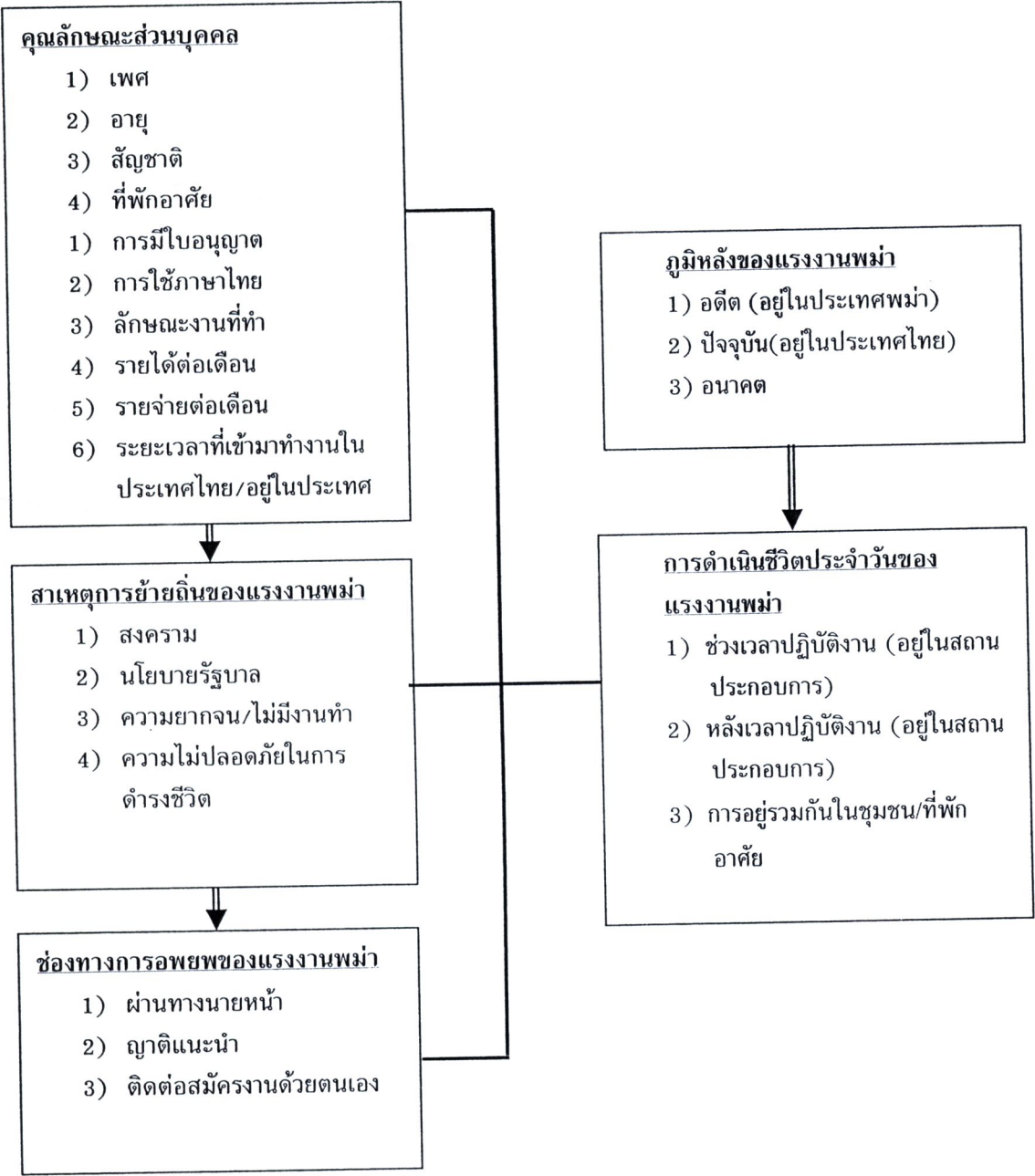
พิทวัส สุนทรพันธุ์ และปฐมมภรณ์ บุชปธำรง (2540 อ้างถึงในกองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน, 2547) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจและการทำงานของคนต่างด้าว มีข้อเสนอแนะว่าการอนุญาตให้คนต่างด้าวทำงานระดับฝีมือ กรมการจัดงานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำบัญชีชื่อสาขาอาชีพ หรือวิชาชีพที่จัดว่าเป็นสาขาเทคโนโลยีที่คนไทยทำไม่ได้ หรือเป็นสาขาที่จำนวนคนไทยมีไม่เพียงพอที่จะสนองความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศไทย ซึ่งควรจะช่วยให้การออกใบอนุญาตเป็นไปในแนวเดียวกันให้มากที่สุดที่จะทำได้

ธนยศ พรหมด้าว (ม.ป.ป.) ได้ศึกษาถึงสถานการณ์แรงงานข้ามชาติอีสาน สํารวจและศึกษาใน 12 จังหวัดภาคอีสาน แบ่งพื้นที่ทำการสำรวจสถานการณ์แรงงานข้ามชาติในภาคอีสานตามจังหวัดต่าง ๆ คือ 9 จังหวัดที่ติดแนวชายแดนไทย-ลาว และไทย-กัมพูชา และอีก 3 จังหวัดศูนย์กลางทางธุรกิจอีสาน คือ นครราชสีมา ขอนแก่น และอุดรธานี ใช้เวลาในการสำรวจประมาณ 1

เดือน ผลจากการศึกษา พบว่า กลุ่มแรงงานข้ามชาติที่จดทะเบียนทำงานในภาคอีสาน มี 3 ชาติ สามารถแยกกลุ่มงานที่ทำ คือลาวและกัมพูชาทำงานรับจ้างด้านการเกษตร (ดำนนา เกี่ยวข้าว ไร่อ้อย สวนยาง) งานบ้าน งานบริการ งานก่อสร้าง ส่วนแรงงานพม่า จะทำงานเป็นกลุ่มใน โรงงานงานก่อสร้าง ฯลฯ ในส่วนแรงงานที่ไม่ได้จดทะเบียนมีปริมาณมากกว่าที่จดทะเบียน 2-3 เท่า โดยประมาณกระจายการทำงานในรูปแบบต่างๆ เช่นรับจ้างการเกษตรและรับจ้างทั่วไปเป็น ส่วนใหญ่ งานก่อสร้างที่เคลื่อนย้ายไปตามพื้นที่ต่างๆ ตามงานก่อสร้าง พบว่าแรงงานที่จดทะเบียน เวลาป่วยถ้าไม่รุนแรงก็จะไม่ไปหาหมอ จะซื้อยาทานเอง ส่วนแรงงานไม่จดทะเบียน ถ้าป่วย รุนแรงก็จะไปคลินิก (ค่าใช้จ่ายสูง) สภาพความเป็นอยู่ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการ บางแห่งก็จะหาที่พักให้ แต่ก็อยู่กันอย่างแออัดบางที่ก็เช่าอยู่ร่วมกันหลายครอบครัว งานบริการในร้านค้าโอเค ตามชายแดนพนักงานต้องอยู่ร่วมกันอย่างแออัด ห้องหนึ่งอยู่ 4-5 คน ในส่วนความรู้เรื่องสิทธิ ของตนหลายคนตอบว่าไม่ทราบแล้วแต่หัวหน้างาน

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องแรงงาน อพยพพม่าในจังหวัดอีสานนครของภาคอีสาน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการศึกษาไว้ดังนี้ คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ สัญชาติ การมีถิ่นที่อยู่ การมีใบ ต่างด้าว ระดับการศึกษา อาชีพ ลักษณะงานที่ทำ รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน ระยะเวลา การจ้างงาน ศักยภาพการย้ายถิ่นของแรงงานพม่า ได้แก่ สงคราม นโยบายของรัฐ ความ ยากจน ความไม่ปลอดภัยในการดำรงชีวิต ศึกษาช่องทางการย้ายถิ่นของแรงงานพม่า ได้แก่ผ่าน ทางนายหน้า ญาติแนะนำ ติดต่อสมัครงานด้วยตนเองเชื่อมโยงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยถึงการ ดำเนินชีวิตประจำวันของแรงงานพม่าทั้งในสถานที่ทำงานและนอกสถานที่ทำงานในจังหวัดอีสาน นครของภาคอีสาน

9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย